

Danyýel kitaby — kyrk üçünji

Mukaddes Kitap pygamberliginde Harapçylygyň Ýigrenji Zadynyň nyşanyny aýan etmek

Jeff Pippenger

2024-01-07

Pawlusyň butparaz Rimini, papalygyň 538-nji ýylda häkimiýete göterilmegini saklap duran güýç hökmünde kesgitlemegi, Daniel kitabynda “gündelik” diýen düşünjäniň butparazlygy aňladýandygyny tassyklaýan şaýatlyk bolup, William Miller tarapyndan tanaldy. William Milleriň düşünje gurluşy butparazlygyň iki weýran ediji güýjüne, ondan soň bolsa papalyga esaslanýardy. Şol gurluşy goldaýan Milleriň in möhüm açyşy Pawlusyň 2 Selaniklilere ýazylan hatynyň ikinji babyndaky şaýatlygy boldy; ol ýerde Pawlus papalygy saklap duran böwediň, ýagny butparaz Rim tarapyndan döredilen saklamanyň, “günä adamy” özüni Hudaý diýip görkezmek üçin Hudaýyň ybadathanasynda ýerleşdirilmegi maksady bilen aýryljakdygyny görkezýär.

Danyýl kitabynda butparazlygy aňladýan “gündelik” nyşanynyň yzyndan hemişe papalygyň bir nyşany gelýär, ol bolsun harabaçylygyň günäsi görnüşinde bolsun ýa-da harabaçylygyň nejisligi görnüşinde bolsun. Şeýle-de bolsa, Mesihni miladydan soňky 66-dan 70-nji ýyllaryň aralygyndaky üç ýarym ýylyň dowamynda bolup geçen Iýerusalimiň gabaşy we weýran edilişi barada mesihilere eden duýduryşynda, Mesih Iýerusalimdäki mesihiler üçin dessine gaçmagyň alamaty hökmünde “Danyýl pygamber tarapyndan aýdylan harabaçylygyň nejisligine” salgylanypdy. Taryh bu alamatyň papalyk Rimiň nyşany däl-de, butparaz Rimiň nyşany bolandygyny görkezýär. Eger olar gabaşy we weýrançylygyndan gutulmakçy bolsalar, bu alamat wepalylyk tarapyndan tanalmalydy. “Danyýl pygamber tarapyndan aýdylan harabaçylygyň nejisligi” butparaz Rimiň nyşanymy, ýa-da papalyk Rimiňkemi?

Şonuň üçin-de, Daniel pygamber tarapyndan aýdylan weýrançylygyň ýigrenji zadynyň mukaddes ýerde durandygyny göreniňizde, (okaýan muny düşünsine:) onda Ýahudyýada bolanlar daglara gaçsynlar. Tamyň üstünde bolan öýünden bir zady almaga aşak düşmesin. Meýdanda bolan hem öz eşigini almaga yzyna dolanmasyn. Ol günlerde göwreli bolanlara we emdirýänlere waý! Emma gaçyşyňyzyň gysda-da, şenbe gününde-de bolmazlygy üçin doga ediň. Çünki şonda dünýäniň başlangyjyndan şu wagta çenli bolmadyk, mundan beýläk-de hiç haçan bolmajak beýik muşakgat bolar. Eger şol günler gysgaldylmadyk bolsa, hiç bir ten halas bolmazdy; emma saýlananlaryň hatyrasyna şol günler gysgaldylar. Matta 24:15–22.

Uýam Waýt bu duýduryşyň b.e. 66-dan 70-nji ýyllara çenli Iýerusalimiň weýran edilmeginiň taryhynda nähili berjaý edilendigi barada belläp geçýär we ol baýdagyň, ýagny Rim goşunynyň nyşanynyň, heniz Iýerusalimde bolan mesihiler üçin gaçyp gutulmagyň alamaty bolandygyny görkezýär. Şeýlelikde, “Danyýel pygamber tarapyndan aýdylan weýrançylygyň ýigrenji zady” butparaz Rim idimi, ýa-da Milleriň öz gurluşyny onuň üstünde esaslandyryşy ýaly, papalyk Rimmi?

William Miller Rimiň iki görnüşine-de (butparazdan soň papalyk görnüşine) düşünmäge ugrukdyryldy, emma ýaşan taryhy döwrüniň täsiri astynda ol bu iki patyşalygy bir patyşalyk hökmünde garamaga mejbur boldy. Elbetde, olar bir patyşalykdyr, ýöne şol bir wagtda yzly-yzyna gelen iki patyşalygy hem aňladýarlar. 1798-nji ýylyň pygamberlik taryhynyň mejbur etmegi bilen, Miller esasan Rime bir patyşalyk hökmünde ýüzlenmeli boldy. 1798-nji ýylda Miller Mesihiniň Ikinji Gelişiniň takmynan ýigrimi baş ýyl soň boljakdygyna ynanýardy. Ol 1798-nji ýylda papalyk Rimiň ölüm howply ýara alandygyny doly bilýärdi. Miller üçin papalyk Rimiň yzyndan geljek başga ýer ýüzüniň patyşalyklary ýokdy, çünki Mesih basym dolanyp geljekdi.

Milleriň ýaşayan taryhy döwründe ol Danyýalyň ikinji babyndaky heýkeliň dört ýer ýüzüniň patyşalygyny aňladýandygyna düşüňýärdi, çünki Danyýal hem hut şoňa şaýatlyk edýärdi.

Dördünji patyşalyk demir ýaly kuwwatly bolar; çünki demir ähli zatlary parçalap, boýun egdirýär; hem-de ähli zady döwüp-parçalaýan demir ýaly, ol hem parçalap ezer. Aýaklary we aýak barmaklaryny bolsa, bir bölegi küýzegäriň palçygyndan, bir bölegi demirden görşüň ýaly, bu patyşalyk bölünen bolar; emma onda demiriň kuwwatyndan bir paý bolar, sebäbi sen demiriň çyg palçyk bilen garyşandygyny gördüň. Daniel 2:40, 41.

Miller bary-ýogy dört şalygyň bardygyna düşüňýärdi we dördünji hem-de iň soňky şalyk taryhdan bilşi ýaly butparaz Rimden soň papalyk Rim gelen Rimdi. Miller üçin, Daniýeliň sözi bilen ylalaşykda, dördünji şalyk “bölünendi”, ýöne onuň pikirine görä bu bölünişik diňe Rim şalygynyň göni manydaky hem-de ruhy taraplarynyň arasyndaky tapawudy aňladýardy. Ol dogrydy, ýöne onuň düşüňjesi çäklidi.

Miller butparaz we papalyk Rimiň bölünmeginiň Pawlusyň kesgitlemek üçin saýlanyp göterilen şol bölünmegine esaslanýandygyny görmedi. Pawlus (hem-de Çömdüriji Ýahýa) haç döwründe gönümel manydaky zadyň ruhy manylyga geçmelidigini kesgitledi. Şol düşüniş bolmazdan, Miller Rim esasan iki tapgyry bolan bir patyşalykdyr diýip kabul etmäge mejbur boldy. Elbetde, ol dogrydy (emma çäklidi). Ol ruhy Rimiň gönümel Wawilon arkaly görkezilýändigini görüp bilmedi, çünki ruhy Rim (papalyk) şol bir wagtyň özünde ruhy Wawilondyr.

Göni Wawilon, Danyýel iki babyndaky dört patyşalygyň ilkinjisi hökmünde, dördünji patyşalygyň nusgasy bolardy, çünki ilki hemişe ahyryň nusgasydyr. Butparaz Rim Wawilon arkaly nusgalaşdyrylypdy, emma butparaz Rim bilen Wawilonyň ikisi-de ruhy Rimiň (papalygyň) nusgasy bolupdy. Şonuň üçin papalyk başinji patyşalyk boldy we ol Wawilon arkaly görkezildi. Ine, Şonuň üçin Waýt uýa göni Ysraýylyň Wawilonda ýetmiş ýyllyk ýesirligini, ruhy Ysraýylyň ruhy Wawilondaky bir mün iki ýüz altmyş ýyllyk ýesirligi bilen deňeşdirýär diýen esasy sebäbiň biri hem şudur.

“Ýerdäki Hudaýyň ybadathanasy, bu rehimsiz yzarlamanyň uzak döwründe, sürgün döwründe Wawilonda ýesirlikde saklanan Ysraýyl ogullary ýaly, hakykatdan-da ýesirlikde bolupdy.” Prophets and Kings, 714.

Şonuň üçin Miller bütparaz Rimi has anyk görkezýän pygamberlik amala aşmalaryny papalyk Rimi bilen özara çalşyp ulanmakda hiç hili kynçylyk görmedi. Biz dowam etdikçe munuň

mysallaryny bereris, ýöne eger Milleriň bütparaz Rim bilen papalyk Rimi bir patyşalyk hökmünde görendigine düşüňsek, onda näme üçin Milleriň Isanyň “Danyýel pygamber tarapyndan aýdylan weýrançylygyň ýigrenji zady” sözlerine bütparaz Rimiň amala aşmasy hökmünde salgylanmagynda, şol bir wagtyň özünde Danyýel kitabyndaky “weýrançylygyň ýigrenji zady” diýen aňlatma papalyk Rimiň nyşanydyr diýip düşünmeginde hiç hili mesele görmändigine düşüňip bileris. Miller weýran ediji üç güýji görüp bilmedi, şonuň üçin onuň pygamberlik çarçuwasy çäklidi, emma dogrydy.

Emma 66-njy ýylda bolan taryhy ýerine ýetirişdäki tapawudy nädip düşüňmelidiris, ýagny butparaz Rim Mesihe degişli öňünden aýdylan sözi ýerine ýetirip, öz baýdaklaryny ybadathananyň mukaddes çäklerinde dikip goýanda? “Danyýel pygamber arkaly aýdylyp geçilen weýrançylykly nejislik” butparaz Rimiňmi ýa-da papalyk Rimiň nyşanymy? Bu kynçylygyň jogaby, ikiniň deregine üç sany weýran ediji güýji ykrar edeninde, örän ýönekeý bolýar. Ilki bilen, Jerusalemiň ýok edilmegi baradaky Mesihiň öňünden aýdylan sözünüň ýerine ýetirilşi hakynda Uayt uýanyň düşündirişinden başlamaly.

Ýahudylaryň Mesihi haça çüýlemeginiň içinde Iýerusalimiň weýran edilmegi bardy. Kalwariýada dökülen gan olary bu dünýä üçin hem, geljek dünýä üçin hem heläklige çümdüren agram boldy. Şeýlelikde, Hudaýyň merhemetini ret edenleriň üstüne höküm inende, beýik ahyrky günde-de şeýle bolar. Olar üçin бүdremek daşy bolan Mesih şonda olaryň öňünde ar alyjy dag hökmünde peýda bolar. Onuň ýüzüniň şöhraty, dogrular üçin ýaşayyş bolsa, erbetler üçin ýok ediji ot bolar. Söýginiň ret edilendigi, merhemetiň äsgerilmezligi sebäpli, günäkär ýok ediler.

“Isa köp mysallar we gaýtalanyp berlen duýduryşlar arkaly, Hudaýyň Ogluny ret etmegiň ýehudylara nähili netije getirjekdigini görkezdi. Bu sözlerde Ol her döwürde Özüni Halasgäri hökmünde kabul etmekden ýüz öwürýänleriň hemmesine ýüzlenýärdi. Her bir duýduryş olar üçindir. Haramlanan ybadathana, boýun egmeýän ogul, galp daýhanlar, äsgermezlik edýän gurluşykçylar — bularyň hersiniň her bir günäkäriň durmuşynda öz meňzeşi bardyr. Eger ol toba etmese, olaryň öňünden habarly eden hökümi onuňamki bolar.” The Desire of Ages, 600.

Pawlus göni manydan ruhy manya geçişi kesgittlände, munuň haç döwründe bolup geçendigini görkezýär, we Iýerusalimiň weýran edilmeginiň haç bilen gönüden-göni baglanyşyklydygyny bellemek gerek. Ilki gönüden-göni Wawilon tarapyndan amala aşyrylan sözme-söz Iýerusalimiň weýran edilmegi soňky gezek gönüden-göni Rim tarapyndan amala aşyryldy, çünki Isa ahyry hemişe başlangyç bilen görkezýär. Wawilonyň butparaz güýji bilen başlanan mukaddes ýeriň we goşunyň depelenmegi, Rimiň butparaz güýji bilen tamamlandy.

Ruhy Iýerusalimiň ruhy taýdan depelenip basylmagy papalyk Rimi tarapyndan ýerine ýetirildi, hem-de depelenip basylmagyň şol iki döwri (göni manydaky we ruhy) weýran ediji üçünji güýjüň Hudaýyň halkyny depeläp basmagynyň nusgasydyr; bu güýç Rim bilen baglanyşykda häzirki zaman Rimi diýlip atlandyrylýar.

Hudaýyň halkyny yzarlyan üç weýran ediji güýç bar. Butparazlygyň aňdarhasy, onuň yzysüre katolitsizmiň deňizden çykan ýyrtyjysy, ondan soň bolsa Birleşen Ştatlaryň ýerden çykan ýyrtyjysy

(ýalan pygamber) gelýär. Butparazlyk göni Ysraýyly depelän dürli butparaz güýçler arkaly şekillendirildi. Ondan soň papalyk 538-nji ýyldan 1798-nji ýyla çenli bir müň iki ýüz altmyş ýyl dowamynda ruhy Ysraýyly depeläp basdy. Aždarhanyň, ýyrtýjynyň we ýalan pygamberiň üç taraply birleşigi häzirki zaman Rimidir we ol hem Ýekşenbe kanuny krizisiniň “sagady” döwründe Hudaýyň halkyny depeläp basýar. Aždarhanyň, ýyrtýjynyň we ýalan pygamberiň şol üç weýran ediji güýji butparaz Rim, papalyk Rim we häzirki zaman Rimi hökmünde hem şekillendirilýär.

Ylham aýan bolan on ýedinji baba görä, butparazlyk ilkinji dört patyşadyr; başinji patyşa papalykdyr, altynjy, ýedinji we sekizinji patyşalar bolsa häzirki Rimiň üç esse birleşmesidir.

Ýedi patyşa hem bardyr: olaryň başi ýykylypdyr, biri bardyr, beýlekisi entek gelmändir; ol gelende bolsa, az wagt durmalydyr. Bar bolan, soň ýok bolan ýyrtýjy bolsa — şol sekizinjidir, ol şol ýedidendir we heläklige gidýändir. Ylham 17:10, 11.

Danyýlyň ikinji bapyna görä, butparazlyk hakyky Wawilondan hakyky Rime çenli bolan dört patyşalygyň hemmesini öz içine alýar. Ruhy Wawilon papalykdyr (altyn baş), ejdarhanyň, haýwanyň we ýalan pygamberiň üç taraplaýyn birleşigi bolsa (häzirki zaman Rim), ruhy Müsür-Parsynyň, ruhy Ýewanystanyň we ruhy Rimiň üç taraplaýyn birleşigi bilen görkezilýär (onuň ölümlü ýarasy sagaldyldy).

Isa pygamber Danyýeliň aýdan “weýrançylykly ýigrençli zady” barada aýdanda, ol mesihçileriň Rimiň şol üç görnüşiniň her birinde-de tanamalydygy bolan anyk bir “alamaty” görkezýärdi. Butparaz Rim, papalyk Rimi we häzirki zaman Rimi — olaryň hemmesi Hudaýyň halkyny yzarlap ezyýär. Şol yzarlama pygamberlik taýdan mukaddes ýeri we goşuny aýak astyna almak hökmünde beýan edilýär. Isa şol yzarlamanyň golaýlaşýandygy baradaky duýduryşy yzarlamalaryň şol üç döwrüniň her biri üçin berdi. Rimiň häkimiýetiniň “alamaty” mukaddes ýeriň içine ýerleşdirilende, Iýerusolimden gaçmagyň wagty gelipdi. Isa Danyýeliň “weýrançylykly ýigrençli zat” diýen aňlatmasyny ýer ýüzündäki bir güýjüň nyşany hökmünde däl-de, eýsem mesihçileriň tanamalydygy bolan alamatyň nyşany hökmünde ulanýardy.

Isa diňleýän şägirtlere imandan çykan Ysraýylyň üstüne inmeli hökümleri, aýratyn-da olaryň Mesihi ret edip haça çüýlänlikleri üçin öz üstlerine gelmeli ar alyjy jezany yglan etdi. Şol elhenç soňy aç-açan alamatlar önünden habar bererdi. Gorkuly sagat duýdansyz we çalt gelerdi. Halasgär Öz yzyna eýerijilerine şeýle duýdurdy: «Şonuň üçin-de siz pygamber Daniýel tarapyndan aýdylan haraplaýjy ýigrenji zady mukaddes ýerde duran görseňiz, (okaýan düşünsin:) onda Ýahudyýada bolanlar daglara gaçsynlar». Matta 24:15, 16; Luka 21:20, 21. Rimlileriň butparazlyk nyşanlary şäher diwarlarynyň daşyna birnäçe furlong çenli uzalýan mukaddes meýdanda dikilende, Mesihiň yzyna eýerijileri gaçyp gutulmakda howpsuzlyk tapmalydylar. Duýduryş alamaty görünende, gutulmak isleýänler hiç hili gijä galmaly däldiler. Ýahudyýa ýurdunyň hemme ýerinde, şeýle hem Iýerusalimiň özünde-de, gaçmagyň ýaraty dessine ýerine ýetirilmelidi. Tötänden üçeğiň üstünde bolan adam, in gymmatly zatlaryny halas etmek üçin hem öýüne aşak düşmeli däldi. Meýdanlarda ýa-da üzüm baglarynda işleýänler, günň yssysynda zähmet çekýän mahaly çykaryp goýan daşky lybaslaryny almak üçin yzyna dolanmaga wagt sarp etmeli däldiler. Olar umumy heläklige duçar bolmazlyk üçin bir pursat hem ikerjiňlenmeli däldiler». Beýik göreş, 25.

Şol parçatda Uayt uýekeji “weýrançylygyň ýigrenji zadyny” mukaddes ýerdäki ybadathananyň içinde rimlileriň “butparaz baýdaklary” arkaly görkezilen “şübhesiz alamat” hökmünde kesgitleýär. Isa “weýrançylygyň ýigrenji zadyny” butparaz ýa-da papalyk Rimiň haýsydyr bir güýjüni aňlatmak üçin däl-de, eýsem “alamat” hökmünde ulanýardy. Haçan-da şol “alamat” ybadathananyň mukaddes ýerinde goýlanda, mesihçiler “umumy weýrançylyga goşulmazlyk üçin” Iýerusalimden gaçmalydylar. Uayt uýekeji şol bir parçanyň soňrakky böleginde has-da öňe gidip, ýok edilişi görkezýän Mesihniň pygamberliginiň birden köp ýerine ýetmesini bolandygyny kesgitleýär.

Halasgäriň Iýerusalime höküm jezasynyň inmegi baradaky pygamberligi ýene-de bir ýerine ýetmesini tapar; şol gorkunç weýrançylyk bolsa munuň diňe örän gowşak bir kölegesi boldy. Saýlanan şäheriň ykbalynda biz Hudaýyň merhemetini ret eden we Onuň kanunyny aýak astyna salan dünýäniň höküm edilen soňuny görüp bileris. Ýer ýüzüniň jenaýat bilen geçen uzak asyrlarynda şaýat bolan ynsan betbagtçylygynyň ýazgylary garaňky bolup durýar. Muňa seredilende ýürek keselleýär, akyl bolsa ejizleýär. Asman häkimiýetini ret etmegiň netijeleri gorkunç boldy. Emma geljegiň ylham edilen aýanlyklarynda mundan hem has garaňky bir sahna görkezilýär. Geçmişň ýazgylary — tolgunyşyklaryň, çaknyşyklaryň we rewolýusiýalaryň uzak ýörişi, «söweşijiniň söweşi ... bulaşyk sesler bilen we gan bilen bulaşan eşikler» (Işaya 9:5) — Hudaýyň saklaýjy Ruhy erbet adamlardan бүтінleý çekilip alnanda, ynsan höwesleriniň we şeýtanyň gazabynyň joşup çykmagyny mundan beýläk saklamajak şol günün elhençlikleri bilen deňeşdirilende, näme bolup biler! Şonda dünýä, hiç wagt ön görşi ýaly däl, Şeýtanyň hökümanlygynyň netijelerini görer.

“Ýöne şol günde, Iýerusalimiň weýran edilen döwründäki ýaly, Hudaýyň halky halas ediler — diri galanlaryň arasynda ýazylan her kim. Işaya 4:3. Mesih Öz sadyk bendelerini Öz ýanyna ýygnamak üçin ikinji gezek geljekdigini ygylan etdi: ‘Şonda ýeriň ähli taýpalary aglaşarlar, ynsan Oglunyň asmanyň bulutlarynda gudrat we beýik şöhrat bilen gelýändigini görerler. Ol Öz perişdelerini surnaýyň beýik sesi bilen iberer, olar hem Onuň saýlanlaryny dört ýelden, asmanyň bir ujundan beýleki ujuna çenli ygynarlar.’ Matta 24:30, 31. Şonda Hoş Habara boýun bolmadyklar Onuň agzynyň demi bilen ýok ediler we Onuň gelişiniň şöhle-şaragy bilen heläk bolarlar. 2 Selanikliler 2:8. Gadymy Ysraýyl ýaly, erbetler özlerini özlari ýok edýärler; olar öz pislikleri sebäpli ýykylyp heläk bolýarlar. Günäli durmuş arkaly olar özlerini Hudaý bilen sazlaşykdan şeýle bir daşlaşdyrdylar, olaryň tebigaty ýamanlyk bilen şeýle bir bozuldy welin, Onuň şöhratynyň aýan bolmagy olar üçin ýakyp ýok edýän ot bolýar.”

“Adamlar Mesihe degişli sözlerde özlere berlen sapagy äsgermezlik etmezlikleri üçin seresap bolsunlar. Ol Öz şägirtlerine Iýerusalimiň weýran bolşy barada duýduryş berip, olaryň gutulyp çykyp bilmekleri üçin golaýlaşýan heläkçiligiň alamatyny görkezşi ýaly, Ol dünýäni hem ahyrky ýok ediliş günü barada duýdurdy we onuň golaýlaşýnyň nyşanlaryny berdi, şonuň bilen gelen gazapdan gutulmak isleýänleriň hemmesi gaçyp bilsin. Isa şeýle diýýär: ‘Günde, aýda we ýyldyzlarda alamatlar bolar; ýer ýüzünde bolsa halklaryň jebri-jepasy bolar’. Luka 21:25; Matta 24:29; Markus 13:24–26; Ylham 6:12–17. Onuň gelyşiniň bu buşlukçylaryny görýänler ‘onuň golaýdygyny, hatda gapylaryň agzyndadygyny’ bilmeli. Matta 24:33. ‘Şonuň üçin oýa boluň’ diýip, Ol duýdurýar. Markus 13:35. Duýduryşa gulak asanlar garaňkylykda galdyrylmaz, şeýdip şol gün olary duýdansyz gapylamaz. Emma oýa bolmak islemeýänler

üçin, ‘Rebbiň günü gije gelýän ogrusyňky ýaly geler’. 1 Selanikliler 5:2–5.” Uly göreş, 36, 37.

Uýam Waýt bu sözleri ýazanda, Ýerusalimiň weýran edilmeginiň geljekde heniz amala aşmaly bir berjaý edilişi bardy. Zamanyň ahyrynda häzirki Rime (ajdarha, haýwan we ýalançy pygamber) garşy ýerine ýetirilýän jeza hökmi ruhy Wawilonyň soňky ýykylşyny aňladýar, emma ruhy Wawilon (papalyk) eýýäm bir gezek, 1798-nji ýylda ýykylpdy. Ýerusalimiň weýran edilmegi ýüz dönderen ybadathananyň üstüne Hudaýyň jeza beriji hökmini aňladýar.

Miladydan soňky 66-njy ýyldan 70-nji ýyla çenli dowam eden üç ýarym ýylyň içinde Ýerusalimiň weýran edilmegi, döwrümiň ahyrynda häzirki Rime (aždarha, wagşy haýwan we ýalan pygamber) garşy getirilen Hudaýyň ar alyjy hökümindäki heläkçiligiň bir nusgasy bolup durýar. Butparazlyk tarapyndan miladydan soňky 66-njy ýyldan 70-nji ýyla çenli amala aşyrylan Ýerusalimiň gabawy we weýrançylygy takyk üç ýarym ýyl dowam etdi.

Papalyk tarapyndan amala aşyrylan ruhy Iýerusalimiň gabawy we weýran edilmegi 538-nji ýyldan 1798-nji ýyla çenli, pygamberlik manyndaky üç ýarym ýyl dowam etdi. Şol iki mysal häzirki Rimiň sebäp bolýan Ýekşenbe günü baradaky kanun çökgünliginiň “sagatynda” Iýerusalimiň gabaşyny we weýran edilşini şekillendirýär. Danyýel kitabynda görkezilişi ýaly, Iýerusalimiň üç weýran edilişiniň in soňkusy yzyna öwrülýär.

Danyýl kitaby Wawilonyň Iýerusalimi basyp alyp, weýran etmegi bilen başlanýar, hem-de Wawilonyň heläkçiligi we Iýerusalimiň ýeňşi bilen tamamlanýar. Üç söweşiň her birinde mesihilere geljek uruşdan gaçyp gutulmaklary üçin bir alamat berildi. Biziň eýýamymyzyň 66-njy ýylynda bu alamat butparaz Rimiň goşunlary öz nyşanlaryny (söweş baýdaklaryny) mukaddes ybadathananyň ýerinde dikende ýüze çykdy. 538-nji ýylda bolsa bu alamat “günä adamy” aýan bolanda, ýagny ol özüni Hudaý diýip görkezip, Hudaýyň ybadathanasynda (mesihi ýygnagynda) oturanda, şol ýylda Orlean Geňşinde ýekşenbe kanunyny kabul etdirende ýüze çykdy. Ýekşenbe gününü mejburi berjaý etdirmek papalygyň öz ygtyýaryny tutuş mesihi dünýäniň üstünden subut edýän alamaty diýip hasaplaýan zadydyr; çünki olar (dogrylykda) Hudaýyň Sözüniň içinde ýekşenbe günü ybadat etmek üçin hiç hili goldawyň ýokdugyny öňe sürýärler, hem-de mesihilikde ybadat günü hökmünde ýekşenbäni olaryň ornaşdyrandygynyň özi olaryň butparaz däp-dessurlarynyň we adatlarynyň ygtyýarynyň Mukaddes Kitapdan ýokarda durýandygynyň subutnamasydyr.

538-nji ýylda mesihçiler Rim ybadathanasyndan aýrylmaly boldular; munuň sebäbi diňe onuň hakykatdan hem mesihi ybadathana dældigi bilen çäklenmän, eýsem papalyk häkimiýetiniň alamatynyň Hudaýyň ybadathanasynyň mukaddes ýerlerine goýlupdy. Uýam Waýt şol taryhdaky aýrylyşmak işini, ýagny Hudaýyň ybadathanasynyň müň iki ýüz altmyş ýyl çöl-beýewana gaçyp giden döwrüni başlan şol prosesi kesgitleýär.

“Emma Nuryň Şazadasy bilen garaňkylygyň şazadasynyň arasynda hiç hili bileleşik ýokdur, olaryň yzyna eýerijileriniň arasynda hem hiç hili bileleşik bolup bilmez. Hristianlar heniz butparazçylykdan diňe ýarym öwrülenler bilen birleşmäge razy bolanlarynda, olar hakykatdan barha daşlaşdyrýan ýola girdiler. Şeýtan Mesihini yzyna eýerijileriniň şeýle köp sanlysyny aldamagy başaryp bilendigine guwandy. Soňra ol öz güýjüni bulara has doly täsir etdirdi we

olary Hudaýa wepaly galanlary yzarlamaga ruhlandyrdy. Hakyky hristian imanyna nähili garşy durmalydygyny, bir wagtlar onuň goragçylary bolanlar ýaly, hiç kim beýle gowy düşünmädi; we bu imandan dänen hristianlar, özläriniň ýarym butparaz ýoldaşlary bilen birleşip, söweşlerini Mesihniň taglymatlarynyň iň düýpli aýratynlyklaryna garşy gönükdirdiler.

Ybadat eşiklerine geýdirilip, ybadathana içine girizilen aldawlara we ýigrenji zatlara garşy wepaly boljaklaryň berk durup bilmegi üçin gazaply göreş zerur boldy. Mukaddes Kitap imanyň ölçegi hökmünde kabul edilmedi. Dini azatlyk taglymaty bidgat diýlip atlandyryldy, ony goldaýanlar bolsa ýigrenildi we gadagan edildi.

“Uzak we juda agyr göreşden soň, wepaly azlyk, eger-de ol henizem ýalançylykdan we butparazlykdan azat bolmakdan ýüz öwürse, dinden çykan ybadathana bilen ähli birleşigi bes etmek kararyna geldi. Olar Hudaýyň sözüne boýun boljak bolsalar, aýrylyşmagyň mutlak zerurlykdygyny gördüler. Olar öz janlary üçin heläk ediji ýalňyşlyklara çydap bilmezdiler we öz çagalarynyň hem-de agtyk-çowluklarynyň imanyny howp astyna goýjak nusga görkezip bilmezdiler. Parahatçylygy we agzybirliги üpjün etmek üçin, Hudaýa wepalylyga laýyk gelýän islendik ylalaşyga taýýardylar; ýöne olar parahatçylygyň hem ýörelgäni gurban etmegiň hasabyna juda gymmat satyn alynjakdygyny duýýardylar. Eger agzybirlik diňe hakykatyň we dogrulygyň hasabyna ylalaşyk arkaly üpjün edilip bilinýän bolsa, onda tapawut bolsun, hatda uruş hem bolsun.” The Great Controversy, 45.

Bu pikirleri indiki makalada dowam etdireris.

“Bakylyk biziň önümizde uzalyp gidýär. Perde az wagt içinde göteriler. Şeýle agram, jogapkärli orny eýeleýän biz näme edýäris, näme hakda oýlanýarys, näme üçin daş-töweregimizde janlar heläk bolup barýarka, öz bähbitçi rahatlyk söýgimize ýapyşyp galýarys? Ýüreklerimiz бүтінлеý gatapmy? Başgalaryň halas bolmagy üçin etmeli işimiziň bardygyny duýup ýa-da düşüniş bilmezokmy? Doganlar, siz gözi bolup görmeýänleriň, gulagy bolup eşitmeýänleriň hataryna degişlimi? Hudaýyň Öz islegini size bildirendigi biderekmi? Ol size duýduryş üstüne duýduryş iberendigi biderekmi? Ýere geljek zatlar hakyndaky baky hakykatyň beýannamalaryna ynanyrsyňyzmy, Hudaýyň hökümçiligiň halkyň üstünde sallanyp durandygyna ynanyrsyňyzmy, şonda hem henizem rahatlykda, ýalta, biperwaý, lezzet söýüji bolup oturyp bilýärsiňizmi?”

“Indi Hudaýyň halky üçin öz söýgüsini dünýä baglap, hazynasyny onda toplamagyň wagty däl. Irki şägirtler ýaly, biz hem çol we ýalňyz ýerlerde pena gözlemäge mejbur ediljek wagtymyz uzakda däl. Rim goşunlarynyň Iýerusalimi gabawa alşy Ýahudadaky hristianlar üçin gaçmagyň alamaty bolşy ýaly, papalyk sabadyny mejbury edýän kararda biziň milletimiziň häkimiýeti öz eline almagy hem bize duýduryş bolar. Şonda uly şäherleri terk etmegiň, soňra bolsa kiçi şäherleri hem taşlap, daglaryň arasynda ýekelenen ýerlerdäki çetki öýlere göçmäge taýýarlanmagyň wagty bolar. Şeýlelikde, häzirki wagtda bu ýerde gymmat ýaşaýyş jaýlaryny gözlemegiň ýerine, has gowy bir ýurda, ýagny asman ýurduna göçmäge taýýarlanmalydyrys. Öz serişdelerimizi nebis islegleri kanagatlandyrmaga sarp etmegiň ýerine, tygşyt etmegi öwrenmelidiris. Hudaý tarapyndan ynanylyp berlen her bir talant, dünýä duýduryşy bermek arkaly Onuň şöhraty üçin ulanylmalydyr. Hudaýyň şäherlerde ýerine ýetirilmeli bir işi Öz bilen işleşýänleri üçin bar. Biziň missiýalarymyz goldanylmalydyr; täze

missiýalar açylmalydyr. Bu işi üstünlikli öňe sürmek az bolmadyk çykdajylary talap eder. Ybadat jaýlary zerurdyr, şonuň ýaly ýerlerde adamlar şu wagt üçin bolan hakykatlary diňlemäge çagyrylyp bilnerler. Hut şu maksat üçin Hudaý Öz dolandyryjylaryna maýa ynandy. Goý, bu iş bökdençlige uçramaz ýaly, siziň emlägiňiz dünýewi kärhanalara baglanyp galmasyn. Öz serişdeleriňizi Hudaýyň işiniň peýdasy üçin dolandyryp biljek ýagdaýyňyzda saklaň. Hazynalaryňyzy öňüňizden asmana iberiň.” Testimonies, 5-nji jilt, 464.